B.-Gyarmat. — XI-ik évfolyam. 30-ik szám. Vasárnap, 1883. julius 29.

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdászati hetilap.

Előfizetési feltételek:
Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Évnegyedre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 15 krajczár.
Előfizetni csupán a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetések díja:
Öt hasábos petitsor 5 kr. Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.
Nyilttér garmond sora 20 kr. — Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan eszközöltetnek.

A lap szellemi részére s a nyilttérre vonatkozó minden közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Előfizetési pénzek, reclamatiók, és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

Készüljünk a losonczi kiállitásra!

Szót van küldve a felhivás a f. évi szeptember 30, október 1-ső és 2-ik napjain a nógrádmegyei gazdasági egyesület által Losonczon rendezendő termény-, ipar- s gazdasági gép- és eszköz-kiállitásra. Most már e megye közönségétől függ, hogy az egy olyan lélekemelő ünnepélyiyé legyen, melyre Nógrádmegye minden lakosa lelki megnyugvással tekinthessen, s évek mulva is örömmel emlegethesse.

Megyei gazdasági egyesületünk igazgató választmánya figyelembe vette azon körülményt, hogy e megye nagy terjedelme s földrajzi fekvése miatt a mult őszön Balassa-Gyarmaton rendezett első kiállitáson a megye felső részéről kevesen jelenhettek meg; ennélfogva elhatározta, hogy amannak mintegy kiegészitéséül mindjárt e következő év őszén a megye felső részén Losonczon egy másik kiállitás rendeztessék. Az igazgató választmány ezen határozatát az egyleti közgyülés helyeselte s magáévá tette, a közvélemény pedig örömmel fogadta, minek világos bizonysága azon mozgalom, mely a megye területén lakó iparosok között megindulván, alapul szolgált azon eléggé nem méltányolható okos határozatra, hogy a gazdasági egylet terménykiállitásával kapcsolatosan **iparkiállitás** is rendeztessék.

És ez nagyon helyesen van igy! Ez mutatja, hogy megértettük a kor intő szavát: **virradt, haladjunk!** — Korunkban a kik előre nem haladnak, azok hátramaradnak. Századokon keresztül tespedésre vala nemzetünk kárhoztatva. Az emlékezet szárnyain szálljunk vissza csak két évtized előtti időkbe, midőn a ránk teritett halotti szemfedél alatt tetszhalottként nyugvó nemzeti testünkben a fájdalommal csordultig telt sziv oly melegen dobogott, miként sovárgtunk a szabad lég után! mennyire óhajtottuk a jobb jövőt, midőn szabadon élni, — magunk, családunk s hazánk javáért szabadon munkálkodhatni hatalmunkban lessz! — mint tette fel magában, s határozta el minden szilárd kebel, hogy ha valahára a ránk nehezült borút derü váltja fel, s a magyar haza egére szebb napok reggele virrad: bizony nem fogunk tétlenségben vesztegelni, hanem örömmel áztatandjuk orczánk veritékével azon földet, melyre apáink vére hullt, mely nekünk s maradékainknak az élet fökellékeit adja, melyből egy maroknyi is mily kedves a mi szivünknek, azt az egykori menekültek tudják legjobban.

Nem lehet, nem szabad fogadásainkat elfeledni!

Korunkban — hála a béke Istenének! — nem a Mars véres mezején tüzzel-vassal, hanem Ceres és Pomona szelid virányain a béke fegyvereivel kell munkálkodnunk, hol munkásságunk sikerét a társulati összhangzó működés tetemesen fokozza, s áldásthozóbbá teszi. E tekintetben a gazdasági és ipari kiállitások oly hatályos tényezőknek bizonyultak, hogy azok szükségességét bizonyitgatni teljesen felesleges dolog lenne, s hasonló munka volna, mint ha valaki az esö, a harmat és napsugár hasznosságát bizonyitgatná.

Nincs kétség arra nézve, hogy a kik a kiállitásokat helyes szempontból tekintik, nem fognak arról elmaradni, mert minden termelő akár kisiben, akár nagyban foglalkozik külgazdasági és kertészeti termeléssel, fog a maga körében néhány olyan czikket találni, mely a kiállitásra küldést megérdemli, csakhogy hagyjunk fel valahára azon téves nézettel, mintha a kiállitásra csak a rendkivüli **különlegességek** érdemelnék meg a beküldést, hiszen az épen ellenkezik a terménykiállitások intentiójával.

Ugyanis a gazdasági terménykiállitásnak épen az a czélja: megösmerni **miből? milyen terem megyénkben?** — A kiállitásban élethü tárlatát kell birnunk megyénk összes productumainak. Azoknak hü, a valósságnak megfelelő jegyzékbevétele ja későbbi kiállitásokon nyerendő adatokkal összehasonlitva fogja nyujtani azon hasznos tanulmányt, hogy melyik termény tökélyesbült? melyiknél tapasztalható visszaesés? Ott látjuk meg, hogy az egyes czikkek közül melyek azok, melyek megyénk föld s éghajlati viszonyainak leginkább megfelelnek, s tenyésztésre legérdemesebbek. Az ujonnan behozott növények közül melyek azok, melyek a régieket háttérbe szoritják, stb.

Ezeket meggondolva, jogosan várható, hogy a megyénk felső részén lakó termelők és iparosok tömegesen fognak megjelenni a kiállitáson, de a megye alsó részének is illő és szükséges dolog ott épen ugy tömegesen megjelenniök, részint azért, hogy bebizonyitsák, mikénti az ügy iránt sokkal inkább érdeklődnek, mintsem az ily csekély távolságot gátló akadálynak tekintenék; részint s főleg azért, mivel e jelen gazdasági év nagyon kedvezőleg lévén a mezőgazdászati és kertészeti termelésre, a jelen mostoha év terményei minőségét összehasonlitani a mult évi kedvező időjárás szülte kitünő terményekkel.

A mostoha időjárás még több anyagot nyujt az okulásra, mint a nagyon kedvező

TÁRCZA.

Neologia és orthologia.

Irta: **Pajor István**

(Folytatás és vége.)

A neologia nem akarja eltagadni az idegen eredetet, a hol az megvan, de viszont, elégséges alap nélkül nem mond le önmagáról, s igy azt sem ismerheti el, hogy a magyarban nem volnának **ha, he** raggal képzett eredeti magyar szavak, még ha a Sz. G. által felhozottakat vesszük is birálat alá. Ugyanis, nem emlitve a **bolhát**, — a mely hadd maradjon szláv eredetiség, — a **pelyhe, csürhe, lomha, görhe** szókra nézve teljességgel nincs igazolva azoknak idegenből való leszármazása. A hasonlat még nem föltétlen bizonyiték; ha pedig ezt kellene alapul venni, akkor épen a felhozott szóknál is inkább az ellenkező leszármazást lehetne érvényesnek tekinteni. De vannak a magyarban, az emlitetteken kivül is, **ha, s he** végraggal képzett eredeti szók, és pedig elégséges számmal. Ilyenek habár kihagyjuk is a „ha“ ksz-val képzett: soha, noha, néha stb szavakat a többi közt ezek: **léha, lajha, lanyha, marha, moha, enyhe, renyhe**; s kétségkivül ide sorolandók a Sz. G. által elitélt **csürhe, lomha, görhe** szók is, a melyek tehát nem az idegenből átgyurt **bolha, konyha, kályha, nátha** stb. mintájára lettek alkotva. Hogy a csürhe (növendék szarvasmarha) **görhe**, s gömöri tájszólás szerint **görhöny** (kukoricza-lisztből készült vakarcs) **lomha**, — a mely a „lanyha“, — **lajhá**-nak csak fokozati módosulata, a **pelyh, pelyhe, pihe** (= pöhöly, pehely) miért volnának szükségképen idegen származékok, ezt részemről be nem látom, még ha Miklosich erősiti is, és ha megengednők is, hogy a **pleha** valóban szláv tő. Hiszen vannak még csattanósb hasonlatok is, például: „**noha**“ (— obwohl) és „**noha**“ (szlávban annyi mint **láb**) ki fogná mégis e kettőt azonos értelmünek tartani.

A **ruha, csuha** szókat a szlávok szintén a magukénak követelik. Az elsőt megengedem, hogy indigena, ebből a cseh a szóból: **rúcho**; a másiknak idegenvolta azonban, előttem, még a fennevezett neoacquistica commissio szláv höscinek tekintélyével sincs igazolva, mert a „csucha“, állitólag szláv szó épen ugy származhatott a magyar **csuha** szóból mint megforditva. Egyébaránt megjegyzendő, hogy a **csucha** szó, melyet Szarvas a „**keczele**“ elemzése körül felemlit, tótjaink közt egész Magyarországban ismeretlen; mert a tótnak van „**siricá**“-ja, (= szür) **gubája, subája**, de „**cochája**“ nincs, a magyar pedig a „csuh'ujában“ (suba vagy csuhaujjában) szokta tartani tűzszerszámát, pénzét és egy napra való szerény élelmi czikkét is. Daczára ennek, nem állitom, hogy a „csuha“ eredetileg magyar, sőt bizonyosnak tartom, hogy ugy a csuha mint a suba és guba közvetlenül ettől az olasz szótól ered, — melyet egy 17-dik századbeli olasz-franczia-német szótárban is feltaláltak — „**giubba**“ „**jupe**“ (később jupon) s jelentett egykor női öltönyt (Weiberrock). — Ilyen „**giubbá**“ ban „d'una finissima lana“ volt öltözve, a mint Fenelontól tudjuk, Calipso istennasszony, midőn saját szigetén az ifju Telemakkal conversalt. — Időjártával azonban a „jupon“ kiterjesztette uralmát (és pedig láttuk, hogy néhol mily nagyon) a férfi nemre is. Megengedem tehát, hogy a **csuha** idegen származék, de azt nem, hogy a szlávtól vettük Kölcsön.

Mielőtt értekezésemet befejezném, még csak arra akarok reflektálni, a mit Sz. G. ugyanakkor a **raktár** féle szók képzésére nézve mondott, állitván, hogy a **raktár** fonák szó, mert az igetős összetétel fictio; a „rak“ nem főnév; az ige csak igenév alakban használható fel összetételekre, igy például: verőfény, fatolond, metszőkés, főzőkanál, nem pedig verfény, a tetszhalott után metszkés, a borderő után főzőkanál is csinálható — Erre az a megjegyzésem, hogy Sz.-nak a puritán legitimitás szempontjából igaza van; de nincs igaza az élet logikája szerint, mely a szó- és mondat-képzésben magát sokszor minden törvény alól felszabaditja, és a mit igy megállapit az aztán a helyes, annyira helyes, hogy ezt még az akadémia is respectálni kényszerül, pl. ki merné állitani, hogy ezek a szók „bennünket“, „nálamnál“, szabályosan alkotvák? és ki merné azt mai napság akár a közéletben, akár az irodalomban jogvesztettnek nyilvánitani? .. Vagy kinek volna bátorsága ma ilyen uj szót csinálni „csapodár“, „lopdő“? ki merne a van igéből „lenni“t alakitani? Bizonnyal senki, mert ha tenné megköveznék. Igy vagyunk a **rakpart-, raktár**-ral is! Ezen azonban lehetne segiteni, vagyis elháritani az igetős összetételből származó fictiót; de csak ugy, ha ennek helyébe egészen más, jó uj szót tudna az orthologia felmutatni; de tisztelet, becsület: a **rakpart** helyett a „**rakópart**“, „**raktár**“ helyett „**rakótár**“ a mire az orthologia consequens követése vezetne, bizony már még sem járja. Érzik ők ezt maguk is; és ezért a „**rakópartot**“ mellőzve, megpróbálták ennek helyébe elvenni a gazda ember „**rakodó**“-ját; a mi tudjuk, hogy nem „**Magazin**“t hanem **takarmány elhelyezésére szolgáló** fél-szert jelent. Sehol sem áll inkább mint a nyelvjárásban azon mondat igazsága, hogy: **mundus se expediet**, és a nyelvérzék, mely a jó hangzást az okszerü takarékossággal bámulandó módon tudja összeilleszteni, itt többnyire a legjobb utmutató. — Igy például; mig az imént emlitett láthatatlan, összönszerü

időjárás, a midőn a talaj, a szakértelem és munka hiányait a kövér időjárás nagyrészben helyrepótolja.

A mult évi első kiállításunkon csak a szoros értelmében vett gazdasági és kertészeti terményeket kiállitására szoritkoztunk, s jobbadán a megye alsó részéből 60 kiállitótól 776 külön terményczikk volt kiállitva, (ide nem számitva a programmon kivül 4 kiállitótól beküldött s a választmány által szivesen el fogadott 26 darab gazdasági gépet és eszközt), a mostani kiállitás sokkal nagyobb kerületü leend, s nagyobb térről ölelni fel a termelvényeket, mert a külgazdasági, a kertészeti és háztartási czikkeken kivül gazdasági állatok, gazdasági gépek és eszközök, sőt iparkiállitás is fel vannak véve a programmba, tehát most jogosan várható, hogy a losonczi kiállitáson tizszerte több lesz mind a kiállitók, mind a kiállitott czikkek száma.

A dijazásokra nézve az igazgató választmány ujabban egy igen helyes határozatot hozott, t. i.: a pénzbeli jutalmazásokat csak bizonyos kivételes esetekre szoritotta, s a gazdasági, kertészeti és háztartási termelvényekre a pénzbeli jutalmak helyett **érmeket** fog kiosztani. És ez nagyon helyes intézkedés, mert az érmek, mint kedves emlékek megmaradnak, s firól-firа szállnak a családoknál, s a késő unokák, midőn már az óvről-évre megujulandó kiállitások üdvös hatását tapasztalásból fogják ismerni, kegyelettel fogják azon érmekről megemlegetni azokat, kik ezen közgazdasági tekintetben korszakot alkotó eszmének e mi küzdelemteljes korunkban úttörői voltak. Az érmekkeli dijazás behozatalának én annyival inkább örülök, mert az általam készitett alapszabálytervezetben én épen azt proponáltam, de az akkor nem fogadtatott el, s most az eszme magától tört utat magának.

A sorompó nyitva, a pálya szabad mindenkinek! A kik nem tagjai is a gazdasági egyesületnek, épen ugy beküldhetik gazdasági, kertészeti és ipari termelvényeiket, mint az egylet tagjai, s épen oly figyelemben s méltánylásban fognak részesülni kiállitmányaik, mint amazokéi.

A felhivások el vannak küldözve a megye területén lévő összes körjegyzőkhöz, minden község számára. Azokból mindenki szerezhet magának utbaigazitást a kiállitásra nézve. Ha valaki egyben-másban felvilágositást kiván, azzal szivesen szolgál az egyesület titkára.

Ezekből mindenki láthatja, hogy az egylet a maga részéről meg tesz mindent, a mit a jó ügy érdekében megtehet. Tegyo meg az értelmiség is a maga részéről, hogy a kikkel érülközik, buzditsa, lelkesitse a kiállitásbani részvételre. E tekintetben a körjegyzők, tanitók s főleg a lelkész urak legtöbbet tehetnek. A nép alsóbb osztályait fel kell világositaniok arról, hogy az ilyen kiállitások nem puszta szórakozás az urak számára, hanem az **élet iskolája** az, melyben minden ember sokat tanulhat olyat, melynek hasznát veszi az életben. Értésökre kell adniok, hogy az a hajdani földbirtokos osztály, mely 1848-ban a haza minden polgárával közössé tette az ősei által szerzett s századokon keresztül védelmezett haza földjét, s megosztotta velök minden jogait, most azt mondja nekiek: polgártársaink! testvérek! nagykorusitottunk titeket, most jertek, s egyesitett munkássággal igyekezzünk közös hazánkat szebbé, gazdagabbá, virágzóbbá tenni. A szivesen nyujtott testvéri jobbot el nem fogadni annyi, mint: visszautasitani azt. Ez pedig az igaz magyar szellemmel nem fér össze.

A lelkész urakhoz különösen legyen szabad pár szót intézni: hála a gondviselésnek! most nem azon időket éljük, midőn a hit apostolai Kapisztránként — kezökben a tépett lobogóval — hiveit öldöklő csatákba, a bizonyos halál torkába rohamra vezették, s a haza szent földjét szivvérökkel áztatták; most egészen más, és pedig sokkal könnyebb a hivatásuk: most a czivilizatio zászlója alá kell toborzani hiveiket, hogy az önként kinálkozó előnyöket okosan felhasználva, magoknak s maradékaiknak földi jólétét gyarapitsák. A melyik lelkész ezt nem teszi, az nem áll hivatásának magaslatán, az nem szereti hiveit, nem szereti hazáját, az — „**jógkebelben fásult szivet zár!**“

Készüljünk a losonczi kiállitásra!

OROSZI MIKLÓS.

Hollókő váráról. A „N. L.“ 28-ik számának „Hirek“ rovatában a többek között ezeket is olvasom, hogy: „**ezen** (t. i. Hollókő vára) **hajdan szép vár, melyet Mátyás király emelt volt.**“

Szeretem a mindennapi igazságot, de még ennél is többre becsülöm a történelmi igazságot azért, mert mig a naponként folytonosságban cselekvő társadalmi élet megtűri a kisebb tévedést, addig a történelem a legparányibb részeig, föltétlenül követeli a tiszta igazságot. E szempontból indulva ki, jegyzem meg a következőket:

Somoskő, Baglyas, Zagyva, Samson, Hollókő stb. váraink keletkezésének ideje a régen multba enyészik el; van azonban a történettudománynak egy ujabb módszere, melynek alkalmazásával már eddig is sok hypothesis történelmi igazsággá domborodott ki, s ez a földnek türelmes kebeléből kikutatott egyes tárgyak gondos megfigyelése.

Somoskő omladványai között oly bronzfegyver is találtatott már, mely azon kornak virágzását jellemzi. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy porlófélben lévő egyes váraink keletkezésének idejét meghatározni nem tudjuk szeremind amaz egyedül üdvözitő tanban való avatottságát akarja nagy önérzettel ostentálni, nem meri a fogadót kétszer egymás után **szálló**nak irni, hanem egyszer igy egyszer ugy és ez „bölcsen“ van; de még bölcsebben volna, ha **mindig és folyvást** meg tudná különböztetni magyarban is a „**Herberg**“-et a „**Hotel**“-től mert az elsőben, a „**szálló**“-ban bizony soha sem fog például a Budapesten keresztül utazó braziliai császár megszállni. Az orthologia végre, ama hosszas küzdelmek után, azt sem tudta utolérni, hogy legjobb akarata daczára, a szegény **honvéd**-et historiai nevéből kiforgassa; most is honvéd-et, **ügyvéd**-et, **segéd**-et, **tábornok**-ot (nem táborost, vagy táborozót), **irnok**-ot nem **iródiák**-ot és **irodát** nem **irószobát** mond minden ember Szt.-István birodalmában, maguk az orthologok is. — Valamint a „**pamlag**“ a hogy Toldy F. megjósolá, szintén megmaradt pamlag-nak. Miért? mert a **kanapé, diván, ottomán** stb. helyébe nem tudott senki egy jobb, helyesebb magyar szót csinálni. És ha az akademia, vagy bármely szellemi souverain hatalom talán mást parancsolna, mi fogna történni? Az, hogy ekkor sem tagadná meg sem a nép, sem az irodalom az öreg Horácz azon bemert tanát, hogy:

„.... **licet, semper que licebit:**

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis Verba.“ — —

---

tényező rakpartot és raktárt emel érvényre, s **hord-erőt és tetszhalottat** mond: **hordóerő** és **tetszőhalott** helyett, másrészt soha se féljen senki, hogy a legvakmerőbb neolog is valaha **vág-hidat**, vagy **székálli legényt** mondana **vágóhid, székálló-legény; köt-tűt: kötő-tű, hál-szobát: hálószoba, fut-tüzet futótüz, varr-gépet varrógép** helyett stb.

A tanulság az előadottakból, ugy hiszem, könnyen levonható; és pedig két irányban; egyik az, hogy ha a **korral haladni akarunk**, nem szabad magunkat **orthodox nyelvtani szabályok** mulhatlan követésének proclamálása által a haladhatás előfeltételeitől megfosztanunk; (a mit hiában is tennénk, mert ezt az élet ugyis kineveti) a másik pedig az, hogy ha valamely **cselekményt** annak **eredményeiből kell és lehet** megitélnünk, akkor azt tapasztaljuk, hogy az „**orthologia**“ minden erőfeszitései daczára 8—10 év alatt **bizony nagyon kevésre vitte**; a „**nyelvgazdagitás**“-tól pedig annyira távol áll, hogy a mondott, elég hosszú idő alatt, **egyetlen jó uj szót sem tudott termelni** (a minek szükségét pedig Sz. G. is elismerte, sőt **emphatice** hangsulyozá). A „**járó**“ járda helyett; **szálló** (Herberge) szálloda helyett; **pénztáros**: pénztárnok helyett; **lövőház, lövölde** h. indulóház, indóház helyett és több hasonló „**avas obscuritás**“ annyira nem tudtak gyökeret verni, hogy például a napi sajtóban is, ugyanazon ujdondász a ki orthologicus **gutgesinnt**ségét s ezzel egy-

---

Hunyadi Mátyás, vagy Hollós Mátyás, vagy Mátyás király az igazságos — ha a rendelkezésemre álló történeti feljegyzés helyes, — 1443-ban született, bolott I. Károly Hollókőt már mint várat — castrum Hollocen — 1313-ban adományozta Tamás vajdának Farkas fiának; tehát mintegy 130 esztendővel előbb, sem mint Hunyadi Mátyás született.

Nekem ugy látszik, mintha a tévedés onnan eredne, hogy egy jeles tudósunk Hollókő váráról, latin szövegü munkájában e szavakkal emlékszik meg: „Castrum Corvi,“ azaz „Holló vára,“ Mátyást pedig „Mathias Corvinus“-nak is hivják; ámde e két „elnevezés“-nek belső értelme történelmi szempontból oly messze van egymástól, mint Castor és Pollux.

Anonymus, cui si placet: P. dictus.

Adalékok Hontmegye nemzetiségi monografiájához.

Irta: **Kőrösy József**, a fővárosi statisztikai hivatal főnöke.

(Folytatás.)

Következtetések.

Hozzájárul ehez, hogy a tótság terjedése nemcsak a véletlennek, vagy a gazdasági fejlődésnek műve, hanem hogy azt tervszerüen gondozzak is, mig a magyar elem — mint rendesen minden erőszebb többség — nyugalomban ringatja magát és nemcsak nem izgat, de kicsinyléssel nézi a panszláv agitatorok izgatásait. Pedig az ellenfél kicsinylése a politikában a legnagyobb bünök egyike. Határozottan állitották sőt számokkal is erősitették, — hogy a felvidéken a lutheránizmus a panszlávizmus főterjesztője. Hontmegyében is látjuk, hogy a helvétek tartják fenn legbátrabban a magyarság zászlaját, mig az ágostai vallásu községek egész alkalmas talajt nyujtanak az eltótosodásra. A panszlávizmusnak mély meggyőződésü és a fanatizmusig lelkesülő apostolai vannak a lutheranus lelkészek és a tanitók többségében, de még a katholikus papság egy részében is. Vannak prófétái a turóczszentmártoni férfiakban, akik vastag hazugságtól sem irtóznak, ha csak a természettől jó indulatu és hazafias érzelmü tót népet a magyarság ellen izgathatják. De hol vannak a magyarság fanatikusai??

Fürkésző szemünk csak elvétve lát egyet egyet a megyének nem magyar vagy vegyes jellegü területén. Ha nagyobb számmal volnának, nem a tótság, ha nem a magyarság terjesztette volna előbbre nemzetiségi határvonalát. De a magyarság körében alig találunk egyebet mint **jó szándékot**, ami pedig vajmi olcsó; tettet, tényleges működést, védelmi harczot alig látunk. Egy tót pap, vagy tanitó egész magyar falut képes egy nemzedék alatt eltótositani; a magyar pap, a magyar tanitó ha tót vidékre kerül, maga is eltótosodik. Legnagyobb panasz emelhető azonban a földbirtokos osztály és annak tétlensége ellen; a ki tudja, mily nagy a földes uraknak hatalma, mily könnyü szerivel idomithatja át volt jobbágyainak hajlamait, szokásait, érzelmeit, de nyelvét is: az annál nehezebben fogja beszámitani a magyar kis és nagy földbirtokos osztálynak, hogy — tisztelet a kevés kivételnek! — ízenként engedték elrabolni lábaik alól azon nemzetiségi alapot, melyben a nemzettel együtt ők maguk is gyökereznek.

Hiszen a földbirtok és a nagy vagyonok még ma is a magyar elem kezében vannak. A tót eszme képviselője a szegény tót zsellér, a magyarságé a nagy tekintélyü és müvelt magyar földbirtokos; és mégis engednők, hogy Hontmegyében a tótság nyomuljon előre a magyarság rovására??

(Folytatása következik.)

Hirek.

Hymen. Bodnár Dezső, számtiszt a közl. miniszteriumnál, e napokban eljegyezte Bartalics Emma kisasszonyt Budapesten.

A b.-gyarmati dalegylet zászló-szentelési ünnepélyére, mely szept. hó 9-én fog megtartatni, már is nagy előkészületek történnek. Az érdeklődés a közönség részéről is folyvást növekszik, mivel mindenki meggyőződve, hogy az ünnepély az egylet méltóságának és hivatásának teljesen megfelelő lesz. A programm részleteiből jelezhetjük, hogy szept. hó 8-án d. u. lesz az érkező zászlóanya Gr. Degenfeld Lajosné ő méltóságának fogadtatása; este az arena kertben a vendég dalegyletek tiszteletére ismerkedési estély. A zászlószentelési ünnepély 9-én pont 10 órakor veszi kezdetét, este pedig diszhangverseny lesz. A részletes programm, mihelyt a válaszok beérkeznek, külön nyomtatásban fog megjelenni.

Brankovics György a „Budapest“ jóhirü szerkesztője e napokban B.-Gyarmaton, szülővárosában volt, s egyes barátait látogatta meg.

Névnap. Podluzsányban f. hó 25-én Hembach Gyula urnál, a Zichy uradalom egyik kiváló tisztjénél szép társaság jött össze, hogy a derék háziasszony iránti tiszteletet neve napján (Anna napkor) leróvhassák. A szép társaság sok jó toasztba foglalt kivánsággal halmozta el a kedves háziasszonyt, de a háziurat is, ki a gróf család nak, erélyessége, szakértelme és pontossága által egyik kedvelt gazdatisztje.

A Losoñczon tartandó gazdasági és iparkiállitás tárgyában B.-Gyarmaton alakult szükebbkörü végre-

hajtó bizottság e hó 25 én tartotta legutóbbi ülését, melyen a felkért ivtartó urak az egyes csoportokra beosztott kiállítók névsorait jelentették be, s kitünt, hogy az önálló iparosok és igarossegédek száma, kik a kiállításban részt veszneK, a 60 at meghaladja Mi azt hisszük, hogy ez vajmi csekély szám annyi iparos közül, amennyi városunkban van Különben jövő szám munkában bővebben fogunk e tárgyról szólni.

Luby Sándor, városunk fia s szép törekvésü iró barátunk elöfizetési felhivást bocsátott ki „A csángók számüzetése és megváltása“ czimü népies versekben irt könyvére. Felhivása a következő:

„A magyar nemzeti mozgalmak között legujabban kétségkivül első helyen áll azon törekvés, mely e hazától elszakadt s a távolban honvágy által epesztett, nyomorban sinylödö véreinknek a haza keblére való visszaölelését tüzte ki czéljául E hazafias törekvésnek egyik fényes és bizonyára csak bevezető szakaszát képezi a bukovinai csangók egyrészének tavaszi visszatelepitése. Az ösi hazából számüzetésük óta idegen nép szarnoksága, mostoha ég és föld átka sulyosult rájuk. De ök ugy maradtak magyar erkölcseikhez s a szép magyar nyelvet „nem dobták labuk alá“. Sokáig sirtak vissza az „örökös hazába“, mig végre keserves panaszaik megremegtették szivünket; de ekkor aztán csakis a magyar vér forróságától telhető lelkesedéssel karoltuk fel ügyüket — mely a mi ügyünk is — és rövid idő alatt 3000 hü magyar szivvel lett e hon gazdagabb. Nagy napok voltak ezek, a hazaszeretetnek, áldozatkészségnek, igaz magyar vendéglátásnak nagy napjai! Testvéreink útja uj hazájukba valóságos diadalut volt! S számüzetésük keserü könyeinek és a megváltás ragyogó napjainak — habár csak halvány — visszfényét akarom én e kis könyvben nyujtani, hogy még azok a könyek továbbra is ébren tartsák a részvétet, e fényes napok „örök tanyára tegyenek szert valamennyi magyar kebelében“, hogy ne szálljon addig nyugalom szivünkbe, mig valamenyni, idegenben lakó rokonunkat keblünkre nem öleltük. — Tartalomjegyzék: I. ének. Hogy szakadtak el az ösi hazától? — II. Hogy lett a székelyből csángó? — III. Gróf Hadik András. — IV. Szomoru sorsuk Bukovinában. — V. Az uj Hadik András. — VI. A csángók küldöttsége Budapesten. — VII. A „csángó herczeg“. — VIII. Az utiköltség. IX. A diadalut. — X. Itthon. — Egy példány előfizetési ára 50 kr. tiz vagy több példánynak egyszerre való megrendelésénel 40 kr. Egy diszpéldány megrendelési ára 1 frt 20 kr. A tisztajövedelem a csángók javára fordittatik. Az előfizetési pénzek (legczélszerübben postautalványnyal) legkésöbb augusztus 15-ig szerző nevére, a „Budapest“ czimü képes politikai napilap szerkesztőségébe küldendők.“

— Akik figyelemmel kisérik Luby Sándor működését, láthatták, hogy Luby Sándor úr kizárólag a szép Múzsának szentelte életét, s fiatal kora daczára, már is a Múzsa kedveltje lett. Amit ő irt, kiadott, azt mind élvezettel olvashatja mindenki. Ránk nézve annál becsesebb ez, mert megyénk és varosunk fia. — Midőn tehát ezen korszerü müvét t. olvasó közönségünk nagybecsü figyelmébe ajánlanók, egyszersmind kérjük, hogy fiatal irónknak buzditása végett is, minél tömegesebben fizessenek elő a „Csángók könyvé“-re, melyből a tiszta jövedelem különben is a csángók javára fog fordittatni. .

Névmagyarositás. Rosenbaum Zsigmond b.-gyarmati lakos, vezetéknevét Rónaira változtatta át. Örülünk ennek s óhajtjuk, hogy e példát számosabban kövessék.

A salgó tarjani zavargásokról legközelebb érkezett be a hivatalos jelentés Ezerint a lázongás ott nagyobb mérveket öltött, a csak Plachy József fszbiró erélyessége és az összejött számra nezve 18 pandúr közbelépésével lehet a lázongást féken tartani. A zavargásokat ott a Krajnából marczius és aprilis havában nagytömegben bejött u n. Gránerek csinálják, kik ugy látszik pinczesek megelégedve helyzetökkel. A zavargás már f. hó 16-án vette kezdetét; ekkor mintegy 500 Gráner csoportosult össze, s éktelen lármával járt az utczákon fel s alá Plachy József fszbiró kiküldte ugyan az ottani csekély számu pandúrokat, de ezek a nagy tömeggel szemben mit sem tehettek. Másnap a szolgabiró ugy intézkedett, hogy a pandúrokat polgári csapattal szaporitotta, azonban akkor a pisztolyokkal ellátott tömeg neki rohant a közbiztonsági közegeknek, kik ismét kénytelenek voltak tágitani. A tömeg ezután az o't lévő részök felé rohant, s többeket üzöbe vett, kik közül bizonyos Rudnay Imre nevü czipész legényt agyba-föbe vertek, ügy, hogy az rögtön szörnyet halt. A lázongók a városban nagy lármával háborgatták a békés polgárokat. A pandúrok B. Gyarmatról és Szécsényből f. hó 18-án reggel 7 órakor érkeztek S. Tarjánba, hol Plachy József fszbiró 17 lázongót fogatott el; a pandúrok azóta ott vannak, s látszólag a rend helyreállott.

Nyilvános számadás. A szécsényi iparos ifjuság által f. évi julius hó 21-én ugyancsak Szécsényben alakulásban lévő tüzoltó egylet javára rendezett nyári mulatság alkalmával, az összes bevétel volt 70 frt, kiadás 49 frt 90 kr. és igy a tisztajövedelem 20 frt 10 krt tesz, mely összeg a takarékpénztárba helyeztetett el; a fentebbi jövedelmet elősegitették a következő felülfizetők: Bayer Sándor 4 frt, Schlésinger József, Szomos György, Baross Árpád, Králik István, Deutsch Antal és Dettre Béni 1—1 frtot, kiknek az egylet nevében köszünetet mond a rendezőség.

Zsélyből vettük azon panaszt, hogy mult vasárnapon julius 22-én két úr lóháton jött a zsélyi fürdőből és a rendes országutat mellőzvén, a zsélyi mezők felé indultak — s egy parasztember figyelmeztetése daczára — kukoriczán és lóherén keresztül vágtatva folytatták vasárnapi kéjutazásokat Zahora és azután valószinüleg B. Gyarmat felé. Ily az „intelligentiá“-hoz nem illő jogsértés emlékeztet bennünket — ugymond — az őskőjog szomorú idejére, mikor sok nagy úr vadászati szenvedélyének hódolván, a szegény pórnép földjein összetaposta a termést, nem törődvén a szegény nép verejtékével és könyeivel.

Figyelmeztetés. Az állami épitészeti hivatalnak tudomására hozom, hogy a b.-gyarmat zólyomi megyei uton lévő 26 és 43. sz. a. hidak már is oly állapotban vannak, melyek a biztos közlekedés feltételeinek nem felelnek meg. Jó lenne, ha az illetékes hatóság ez ellen erélyes intézkedéseket tenne ideje korán (M A.)

E hét folyamán szintársulatunk két legjobb tagjának lesz jutalomjátéka, amennyiben a mult számban hirdetett, de közbejött akadályok miatt elhalasztott „Romeo és Julia“, 5 felvonásos kitünő tragoedia, Nándori Toldy Ferenez rendezői jutalomjátékául csütörtökön augusztus hó 2-án kerül szinre. — Vasárnap, augusztus 5-én pedig a közönség kedvenczének, Teöreök ne Wanzély Irmának jutalmául szinre kerül „Szomszéd uram kukása“, éneknes népszinmü Lukácsy Sándortól, mely jelenben is a budapesti népszinház repertoir darabjai közé tartozik. — Mindkét előadásra felhivjuk t. olvasóink figyelmét.

Csirkepör. Kohn Cecilia Ipolyságon — a vásárra lévő férjének, — egy sült csirkét küldött 3 izraelita lakos által — Az uton, Hidvég mellett, — a 3 izraelita közül az egyik, azt mondta a másiknak: „Te Móricz, vedd ki az imádságos könyvet a ládából.“ Móricz azonban az imádságos könyv helyett a sült csirkét vette ki. Egymásra néztek, s a lesachtolt sült csirkét megették. — Kohn Cecilia térje ezért beperölte őket a szécsényi elöljáróság előtt. Az elöljáróság az ínyenczeket 6 frt birságban marasztalta el, mely birság a szécsényi kórház javára fordittatik

Szin szet. Itt időző társulatunk a mult hét folytán több kitünő darabot hozott szinre Ilyen volt Lendvey Ilka jutalmára adott „Salome“, báró Jósika Kálmán darabja, „Czifra nyomorúság“, „Hamupipőke“, „A vörös sapka“. „A gonosz nyelvek“ esős idő miatt elmaradt. (Készben az is baj, hogy a társulat jóformán mindennap tart előadást) — Lendvey Ilka Salomeban elég elegansan játszott, de hatást nem gerjesztett kissé hideg játékával. Több tüz és kevesebb tehetséggel ő volt volna hivatva kiemelni a darabot az elbukástól. Bussay Clarisse N. Toldy Ferencz, Kövessy Gyula, Szigligeti József, Krémer Sándor és Gyarmathy Gusztáv e darabban különösen feltüntek, mert ők adták a darabba azt, ami abban nincs, — a szellemet. — A „szifra nyomorúság“ is elég sikerülten és összevágóan folyt le. — „A hamupipőke“ ben Bussay Clarisse igen helyes alakitásával s naiv játékával többször aratott méltán megérdemelt tapsokat. Mellette feltünt még Szigligeti József humoros alakja. — „A vörös sapka“ (Vidor Pál müve) nem sok tetszést keltett, sőt a szerep nem tudás miatt unalmassá vált Wanzély Irma, a társulat eme jeles tagja, Nándori Toldy Ferencz, Kövessy Gyula és Szigligeti József jó renoméjokból mit sem vesztettek, sőt Lipcseyné, Lendvey Ilka, Gyarmathy Gusztáv és Ujvárossy Albert is jól megállották helyüket Gálossy János ur pedig első felléptével jó tehetségnek és jó énekesnek bizonyult.

Felelős szerkesztő:
Horváth Dano.

Haszonbérlet.

A csalári közbirtokossági korcsmajog hozzá tartozó épületekkel 1884 évi január 1-ső napjától kezdve 3 esetleg 6 egymás után következő évekre nyilvános árverésen Csalár községben többet igérés útján f. évi augusztus 5-ik napjának délelőtti óráiban haszonbérbe fog adatni. Mire a venni kivánók tisztelettel meghivatnak, a feltételek a közbirtokossági felügyelőnél megtekinthetők. — Kelt Csalárban 1883. julius 11-én.

3 3 Endrődy István.
közbirtokossági felügyelő.

Bérleti hirdetmény.

B.-Gyarmat mváros székháza alatt fekvő 3. számu bolt a hozzákötött szobával f. évi augusztus hó 14-én d. u. 2 órakor alólirott hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árverezés utján 3 esetleg 6 évi időtartamra bérbe adatni fog.

Kelt B.-Gyarmat, 1883. julius 26.

Buriusz Mihály,
v. biró.

3—1

Haszonbérleti hirdetés.

Losonez r. t. város községi tulajdonát képező, a losoncsi határban a b gyarmati országut mellett fekvő „papharaszt“ nevü korcsma épületekkel és 60 magy. hold szántóföldekkel együtt 1884 évi aprilis hó 24-től számitandó 6 évre, 1883. évi augusztus 14-én d. u. 3 órakor a város közházánál tartandó szóbeli nyilvános árverésen haszonbérbe fog adatni; kikiáltási ár évi 380 frt, bánatpénz 40 frt, a többi feltételek a városi jegyzői irodában naponként megtekinthetők.

Kelt Losonczon, 1883. évi julius 24-én.

Pokorny Gusztáv,
polgármester.

2—1

Arlejtési hirdetmény.

B.-Gyarmat város házában eszközlendő, 650 frt költséggel megállapitott átalakitásokra vonatkozólag 1883. évi augusztus hó 2-án délelőtt 10 órakor szóbeli árlejtés fog tartatni, melyhez a vállalkozni szándékozókat azon értesitéssel hivjuk meg, hogy a tervek, költségvetések és feltételek alulirottnál megtekinthetők, továbbá a kőmüves, ács, asztalos és lakatos munkák külön-külön is átadatnak, és hogy az árlejtés előtt 10 % -tóli bánatpénz leteendő. 2—2

B.-Gyarmat, 1883. julius 19-én.

Buriusz Mihály,
városi biró.

2—2

GUTJAHR és MÜLLER
BUDAPESTEN.

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár

a Margithid közelében, ajánlják szólid szerkezetü s javitott gyártmányukat mint:

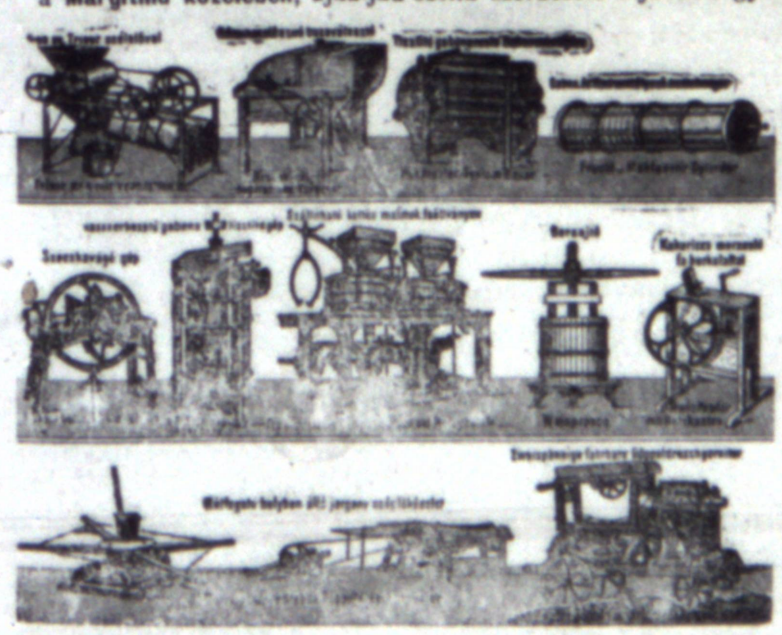

Trieurök gazdaság számára:
Járgány-Cséplőgépek
Szecselő zostak.
Kukoricza morzsolók
Szecskavágok.
Borsajtók.

Különlegességek malmok számára:
Duplamalmok.
Malom trieurhenger.
Gabona osztályozóhengerek.
Koptatógépek.
Dara választógépek.
Tarárok.
Detacheurök.

Malom alkatrészek:
Transmissiók.
Szijkerekek.

Rostalemezek:
Cséplőgéprostak
Lisztkenger szitak.
Koptató-lemezek.
Ráspoly-lemezek stb.

Gyári raktár és eladási hely B.-Gyarmaton
ANINGER TESTVÉREK vaskereskedésében.

Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve.

25—6

Tanuló kerestetik
MILOVÁN ELEK kereskedésében
B.-Gyarmaton. 3—3

A divényi senioralis uradalmat s közbirtokos társait illető

s 1884-ik évi január hó 1-től 1886-ik évi deczember hó 31-ig kiadandó

haszonbérletek jegyzéke.

Sorszám	Község	Kihaszonbérlés tárgya	Kikiáltási ár forint	Fizetési határidő	Árverés helye és napja	Feltételek
1	Zsély	sósári fürdő	200	május és augusz. 1-én	B.-Gyarmaton, a „Zichy“ fogadó 1. számú szobájában, folyó évi augusztus hó 1-én.	épület biztositás és összes javitás
2	Kis-Ujfalu	közös malomjog és ház	300	¼ évenkint előre		„ „ „ „ gátfentartás
3	„	közös italmérési jog és ház	130	„ „ „		„ „ „ „
4	Szklabonya	közös italmérési jog és ház	680	„ „ „		„ „ „ „
5	Haraszti	2 hold 1331 n. öl földbérlet	40	január 1 és julius 1-én		
6	Csáb	privát malom	368	¼ évenkint előre		épület biztositás, javitás és gátfentartás
7	B.-Gyarmat	Jankesz-féle korcsma és ház	1100	„ „ „		épület biztositás és összes javitás
8	„	Zichy vendégfogadó	3000	„ „ „		„ „ „ „
9	„	Schmidl-féle sörmérésijog	500	„ „ „		
10	„	Stiller-féle italm. jog (spedig) 1. főutczán	700	„ „ „		épület biztositás és javitás
		2. vámkorcsma	500	„ „ „		
		3. ó-városban	400	„ „ „		
11	„	helypénz szedés	3000	„ „ „		
12	„	Sasfogadó alatti 3. számú bolthelyiség	240	„ „ „		bolthelyiségnek jókarban tartása
13	Szalatnya	közös malomjog és ház	200	„ „ „	Puszta-Szalatnyán az ispáni lakban, folyó évi augusztus hó 2-án.	épület biztositás, javitás és gátfentartás
14	Szelez	közös italmérési jog	100	„ „ „		
15	„	106 cat. hold erdő és mezei legelő	35	január 1-én		
16	Szent-Péter	közös italmérési jog	200	¼ évenként előre		
17	„	közös malomjog és ház	200	„ „ „		épület biztositás, javitás és gátfentartás
18	Puszta-Kapronca	privát malom és ház	300	„ „ „		„ „ „ „
19	„	376 hold mezei és erdei legelő	term. kézi	és szekeres szolgálmány		
20	Felső-Esztergály	309 hold föld rét legelő	440	január 1-én és juli 1-én		ezen bérösszegen felül szekeres szolgálm.
21	„	354 hold erdei legelő	60	„ „ „		„ „ „ „ „
22	Száraz-Brezo	malomjog és ház	270	¼ évenként előre		épület biztositás, javitás és gátfentartás
23	„	86 hold erdei legelő	150	jan. 1-én és juli. 1-én		
24	Nagy-Lam	202 „ „ „	250	„ „ „		
25	Lest	9 „ föld	25	„ „ „		
26	Kis-Libercse	apróbb szántóföldek	65	„ „ „		
27	Nagy-Libercse	privát malomjog és ház	330	¼ évenként előre		épület biztositás, javitás és gátfentartás
28	„	privát italmérési jog és ház	300	„ „ „		„ „ „
29	„	1000 hold erdei legelő	150	jan. 1-én juli. 1-én		ezen bérösszegen felül természetbeni szolg.
30	Závada	közös italmérési joggyakorlat	70	¼ évenként előre		
31	„	154 hold tag és csőszlak	300	„ „ „		épület biztositás és javitás
32	„	1 hold 500 [ ] öl rét	7	január 1-én		
33	„	80 [ ] öl kert	1	„ „		
34	„	125 hold erdei legelő	80	jan. 1-én és juli. 1-én		
35	Szenna	malomjog és ház	160	¼ évenként előre		épület biztositás, javitás és gátfentartás
36	Süllye	italmérési jog	121	„ „ „		
37	Lentvora	privát malomjog és ház	130	„ „ „		épület biztositás javitás és gátfentartás
38	Borosznok	italmérési jog	13	jan. 1-én juli. 1-én		
39	Bussa	privát italmérési jog és ház	400	¼ évenként előre		épület biztositas és javitás
40	Divény	Steiner-féle vasuti farakodó hely 1340 [ ] öl	138·87	január 1-én	Divényben f. évi augusztus 7-én.	
41	„	vasuti farakodó 150 [ ] öl	27	„ „		
42	„	„ „ 1297 [ ] öl	324·25	„ „		
43	„	„ „ 309 [ ] öl	70	„ „		
44	„	privát „háy“ malom	130	¼ évenként előre		épület biztositás, javitás és gátfentartás
45	Fürész	közös italmérési jog	400	„ „ „		
46	Divény-Oroszi	privát malomjog és ház	260	„ „ „		épület biztositás, javitás és gátfentartás
47	„	privát malomjog	60	jan. 1-én és juli. 1-én		
48	Bzova	privát malomjog és ház	225	¼ évenként előre		épület biztositás javitás összes adófizetés
49	„	privát italmérési jog 3 helyen lakházzal	610	„ „ „		„ „ „
50	„	többrendbeli föld, rét és erdőlegelő	1320	jan. 1-én juli. 1-én		
51	Vámosfalva	privát italmérési jog és ház	900	¼ évenként előre		épület biztositás és javitás
52	„	privát malomjog és ház	210	„ „ „		„ „ „ és gátfentartás
53	„	12 hold földbérlet	30	¼ évenként előre		
54	„	Martinavó-féle 250 hold erdei legelő	35	január 1-én		
55	„	Berczovai-féle 45 hold erdei legelő	25	„ „		
56	Dobrocs	közös italmérési jog	800	¼ évenként előre	Divényben f. évi augusztus 8-ik napján.	
57	„	100 hold erdei legelő	55	január 1-én		
58	Lónyabánya	437 „ „	55	„ „		
59	Kotmanlehota	privát italmérési jog	1000	¼ évenként előre		
60	„	privát malomjog és ház	171	„ „ „		épület biztositás, javitás és gátfentartás
61	„	910 hold erdei legelő	113	jan. 1-én és juli. 1-én		
62	Udornya	88 hold föld és erdei legelő	70	„ „ „		
63	Tamasi	15/48 malomjog és ház	160	¼ évenként előre		épület biztositás, javitás, adófizetés és gátfen.
64	Turicska	privát italmérési jog és ház	400	„ „ „		épület biztositás és javitás
65	„	privát malomjog és ház	85	„ „ „		„ „ „ és gatfentartás
66	Mlágyó	255 hold erdei legelő	26	január 1-én		
67	Madacska	malomjog	60	¼ évenként előre		gátfentartás
69	Felső-Tiszovnyik	irtvány heted dézsma	90	jan. 1-én és juli. 1-én		
69	„	privát italmérési jog	400	¼ évenként előre		
70	Ó-huta	irtvány heted dézsma	250	„ „ „		
71	„	privát malomjog 47 h. mezei legelő	400	¼ évenként előre		
72	„	privát italmérési jog		„ „ „		
73	„	1216 hold erdei legelő	450	jan. 1-én és juli. 1-én		
74	Budalehota	közös italmérési jog ⅓ részben	800	¼ évenként előre		összes adófizetés
75	„	11 hold mezei legelő	15	január 1-én		
76	„	126 hold mezei legelő	150	jan. 1-én és juli. 1-én		

Az árverés mindenkor reggeli 8 órakor veendi kezdetét. Árverezni kivánók kötelesek a kikiáltási ár egynegyed részét bánatpénzül letenni, s azt az árverés befejezte után az egy évi bérösszeg egynegyedére kiegészitve, az uradalomnál hagyni. Egyéb árverési feltételek az árverést megelőzőleg a helyszinén megtudhatók.

Kelt Balassa-Gyarmaton, 1883. évi junius hó 20-án.

A divényi senioralis uradalmi kormányzóság.

Nyomatott a kiadó-tulajdonos Kék Lászlónál B.-Gyarmaton, 1883.